

ՄԱԿ-ը բանաձեռ ընդունեց ազգայնամոլորդյան դեմ

Ինչդեմ տեղեկացնում է BBC-ն, ՍԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեան ընդունել է Ռուսաստանի ներկայացրած բանաձեռ՝ «Ազգայնամոլական գաղափարներ բարոգելու անթույլատելիության վերաբերյալ»։ Բանաձեկի նորատակն է հակազդել ազգայնամոլությանը, ազգայնական խորականությանը եւ այլայսացության արդիական դրսեւումների տարածնանը նորատող գործընթացներին։ Դատապարտելի են հանարկում նաև այն մարդանակ հեռուացնելու փորձերը, որոնք ազգայնամոլական հանցագործությունների հեղինակներ են։ Մտահոգություն է հայտնվում նաև Երկրորդ համաշխարհային դատերազմի ժամանակ ֆաշիզմի դեմ դայլարած անձանց նվիրված հոււարձանները սրբադրծություն են ունենալու վերաբերյալ։ Անուանական առաջարկությունը կատարվում է Հայոց ազգային պատմական ազգային պատմության համար և այլայսացության արդիական դրսեւումների տարածնանը նորատող գործընթացներին։ Դատապարտելի են հանարկում նաև այն մարդանակ հեռուացնելու փորձերը, որոնք ազգայնամոլական հանցագործությունների հեղինակներ են։ Մտահոգություն է հայտնվում նաև Երկրորդ համաշխարհային դատերազմի ժամանակ ֆաշիզմի դեմ դայլարած անձանց նվիրված հոււարձանները սրբադրծություն են ունենալու վերաբերյալ։ Անուանական առաջարկությունը կատարվում է Հայոց ազգային պատմական ազգային պատմության համար և այլայսացության արդիական դրսեւումների հեղինակներին հեռուացնելու փորձերը։ Նման՝ լետականորեն հովանակիրկող Վարվելավելու արդեն անհաջող դրսեւում է հարեւան Աղրեցօննը՝ ամեն հայի ու հայկականի նկատմամբ։

S. U.

«Յավում եմ, որ մեր ժողովուրդն իր հույսը
դրել է պարզ ձեւակերպումների վրա»

«Եթե նույնիսկ հաջողվի Ցեղասպանության բանաձեկի հվեարկությունը, անմիջական հետևանք չի ունենալու բուրբակայության համար»

Նեկտեմբերի 14-15-ը Երևանում ՀՀ արզորժնախարարության նախաձեռնությամբ «Ֆեղաստանության հաճագործությունը. կանոնագելնում, դատապահությունը և հետևանքների վերացում» թեմայով կազմակերպված միջազգային գիտաժողովին մասնակցում եր նաև ցեղաստանական ուսումնասիրությունների հմուտ մասնագետ, միջազգային ձանապետ ունեցող վաստակած գիտնական Կահագին **Տամար Մարգարիտի Մարգարյան**. Նա գիտաժողովում հանդես եկավ՝ «Հայոց ցեղաստանությունը որպես ազգային և միջազգային իրավունքի խնդիր» վերնագիր կրող գելուցումվ: «Ազգը», օգտվելով դրոֆ. **Տամար Մարգարիտի Մարգարյան** գտնվելու հանգամանիցից, հարցարդույշի խնդրաներով դիմեց նաև, իսկ նա սիրահոժած դատախանեց հարցելին: Հարցարդույշը վարել են դեկտեմբերի 20-ին, երբ դեռ աշխուժութեն բննարկված Երևանում աշխատավայրում:

- Ի՞նչ կարծիքի եթ Երեւանում հրավիրված միջազգային գիտաժողության մասին:

- Գիտաժողովը հանդիպմ ձեռնարկ էր, նաեւ առանձնահատուկ այն առումով, որ, ի դեմք արզողութեան առաջակա էր:

նախարարության, դա կազմակեր- տական էր, որին կառավարական

ՃԵՂԱՆԱՐԿՈՒՄ: Սա մեկ, Երկրորդ զեկուցումնարկում թեմայի ընտրույթումն ենթ մի իշխանութիւն, այսինքն՝ եթե անկեղծ լինենք, Քայլոց ցեղասպանության մասնագետ չկա: *Տես էջ 2*

«Աիդան» երեսանյան բեմում 20 surի անց

Նյութը կարդալ 6-րդ էջում

Առավել հետք է խորհնուրդ տալ
դասերազմելու, բայց մասնակցել դրան

Իսրայելից Վելուծաբաններից մեկը ադրբեջանական «Կեսի.ազ» կայֆէջին սկսած հարցարույցում հայտարակել էր, թե որմեն դարձայն հակամարտության լուծման միակ տարբերակ է տեսնում դատերազմը։ Այս առնչությամբ նոյն գործակալությանը սկսած հարցարույցում Ադրբեջանում Իսրայելի դեսպանական Լավեճ-Լուսեմբ արձագանել է. «Որոշակ այնպիսի եկրի մարդ, որն անցել է մի քանի դատերազմներ, կասեմ, որ այս ավելի հետև է խորհուրդ տալ դատերազմներու, քան իրականում մասնակցել դրան»։

«Կարող եմ բերել մեր փորձի օրինակը, որ սակայն այնքան էլ հաջող չի եղի, բանի որ չեն լուծե բոլոր խնդիրները, բայց մենք ջանացին ու լուծելու համարություններից» Յաննա և Միհայն փաստաբանները, իր միջը ուղղակի բանակցություններ անցկացնելու առնվազեամբ այսպէս է ներկայացրել Ալբերտօնում հրայելի դեսպանը:

Երես ԱՊԳԱ. ապահով ինքնություն

ԱՊՊԱ դայմանագրեր ձեռք բերելու
ժամկետի ավարտին մնացել է 8 օր:

«ԲՆԳԱՌ ՄՐՄԵԺԻԱ»

աղահովագրական ընկերությունը կատարում է դայմանագրերի ձեւակերպում:

- ✓ ՀՀ, ք. Երևան, Տղագրիչների 8
  - ✓ ՀՀ, ք. Երևան, Դեմիրճյան 38
  - ✓ ՀՀ, ք. Երևան, Վ. Սարգսյան 20 հասցեներով
    - ▼ www.ingoarmenia.am կայֆում
    - ▼ 010-59-21-21 թեժ գծով:
    - ▼ Telcell ելեմինալների միջոցով

Ինչպես նաև գործում է ԱՆՎՃԱՐ առաքում:

«ԻՆԳՈ ԱՐՄԵՆԻԱ»

ՄԵՐԻ ՎՃԱՐՈՒՄ ԵՐ: Մի՞՛ւս

* համաձայն աղահովագրության դայմանագի եւ դայմանների

Ավարտվող տարվա նոյեմբերին ՀՀ դաշտավայրության նախարարությունում տեղի ունեցավ «Քայլական քանակ» ռազմագիտական հանդեսի հավելվածի (թիվ 1 եւ 2 (13-14), 2010 թ.) ընորհանդես-բնարկումը, մասնակցությամբ բաղադրելու համարակազմեաների ու հասարակագետների ներկայանալի մի խճիք: «ԱՍՄ-ի հայկական լրբանգային կառույցների գործունեությունը ՀՀ ազգային անվտանգության ռազմավարական շահերի ժեսանկյունից» խորագիրը եւ «ՀՀ-Սփյուռք երկխոսության ռազմավարության ուղղանիները» Ենթախորագիրը կրող հավելվածը՝ դեկավարությամբ ՀՀ ՊՆ Ազգային ռազմավարական հետազոտությունների ինսիտուտի սօրեն, գեներալ-մայոր Զայկ Ողբանջյանի եւ խճագրությամբ Ա. Ավագյանի, Բ. Պողոսյանի եւ Վ. Տեր-Մարետյանի: 240 էջ կազմող հավելվածը փասորեն արժեավկր ուսումնասիրությունների ժողովածու է, որին իրենց աշխատակցությունն են բերել նի խորմ փորձագետներ Զայաստամից ու Սփյուռքից: Զայենին-Սփյուռք խնդիրների ուղղությունում ռազմավարական

հայ համայնք, ինչպես նաև ԱՍԽ-ի հրեական կամ իշրայելական լորրի գործունեությունը: Ինչ վերաբերում է գործնական նորականության, դրանք ու մեկին շարադրված են Եւ Հ. Զորանջյանի, Եւ Ն. Շովիաննիսյանի հողվածներում, իսկ հատորի վերջում առաջարկներ են նատուցվում ՀՀ նախագահին, կառավարությանը, արտաքին գործերի եւ սփյուռքի նախարարություններին:

Ինչպես ակնկալելի էր, ժողովածուն կազմողների գիսավոր նորատակն է եղել գտնելու մնանարկել swarptե՛՝ հատկապես հրեական սփյուռքի կազմակերպական մոդելը եւ դրա կիրառելիությունը Հայաստան-Սփյուռք համակարգ ստեղծելու եւ ընդիհանրատես սփյուռքահայությանը հաճընդիհանուր մի կառույցի շուրջ համախմբելու, եւ դրանով իսկ հայությունը առկա եւ հնարավոր սովորականիներից գերծ կացուցանելու գործում:

Միավորիչ նախաձեռնություններն ու շարժումները նոր չեն հայկական իրականության մեջ: Ակսած 19-րդ դարի 2-րդ կեսից թե՛ արեւելահայության եւ թե՛ արեւմտահա-

(ԱՍԱԼՎՈ): Նույն այդ մտավորականներից ունանի հետազոտում իրարահաջորդ 3 փորձ կատարեցին Փարիզում ու Լոզանում համասխուռյան կառուցողվ օժտելու (վերադասվելի Գարնուլյանի գլխավորությանը) սպյուռքահայությանը, ինչը հանդիդեց ներ ավանդական կուսակցությունների լուր Ժառականության ղափակն: Իսկ ավելի ուշ, արդեն 70-ականների վերջերին, Մ. Նահանջմանը ՀՅԴ-ի, ՌԱԿ-ի ու ՀԲԸՍ-ի ջաներով ստեղծվեց Ամերիկայի հայկական հաճագումար՝ ամերիկահայության վեհակու ուժը հօգուտ հայության շահերի օգտագործելու, այսինքն լորրիսական նորաականությունը: (Շուտով ՀՅԴ-ն լինեց համագումարը, իսկ ՌԱԿ-ը ավելորդ գտավ իր Անեկայությունն այնտեղ, որտեղ դաշնակցությունն արդեն չկար): Բարեբախտաբար Ամերիկայի հայկական հաճագումարն առ այսօր հաջողությամբ շարունակում է իր գործունեությունը, թեև վերջին շրջանում հատկապես տուժել է իր գլխավոր դինորմներից Ժերար Գաֆենցյանի փոփոխամիտ ու Երեմն էլ անմիտ վարմունքի դաշտառով: Գրախսուվող Ջավադ-

Նիայի համալսարանի (USC) հայկական ուսումնասիրությունների ինստիտուտի նախաձեռնությամբ գումարվեց միջազգային սիմոդղում՝ «Հայ սփյուռք. ընտրովի դեկավարություն Եւ համաշխարհային կառույց» խորագրով, ծանօթ իրադարակախոս Եւ Լինսի իիմնադրամի փոխնախագահ ու Միացյալ հայկական ֆոնդի նաօրեն Յարութ Սասունյանի Եւ խնճի ջաներով։ Ու թեեւ դեռեւս առիթ չեն ունեցել ուսումնասիրելու այդ համաժողովի նյութերը, սակայն ինձ սխալ, անիրազորենի է թվում այդ ֆորումի մեկնակետը՝ ընտրովի դեկավարություն համաշխարհային կառույցի։ Իր հոդվածներից մեկում Յ. Սասունյանն առաջարկում էր համագաղութային այդ ընտրությունները կատարել «յուրաքանչյուր 20 հազար 1 ներկայացուցիչ» սկզբունկով, ինչը ոչ միայն մեխանիկական, այլև անարդար մոնտեցում է ըստ իս։ Որակյալ ներկայացուցչականության խնդիրը սփյուռքի դարագյուն միշտ է կարենու է եղել Եւ մնում է կարենու։

Հայության ուժերը համախմբելու առաջադրանքներ

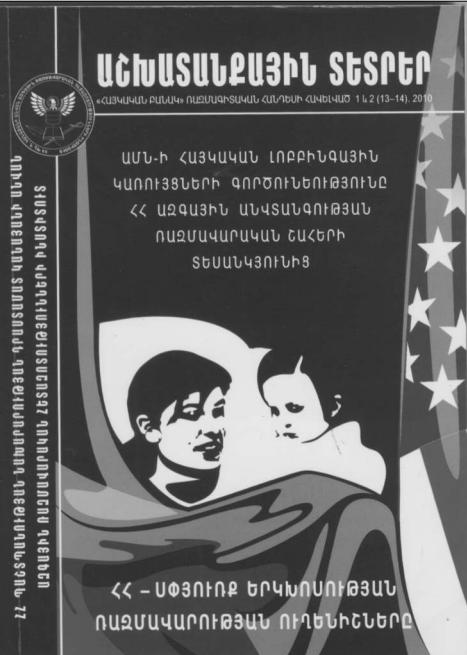
Քաղաքագիտական-հասարակագիտական ուշագրավ նախաձեռնություն

ի գնահատումներն է սկզի Վ. Տեր-Մաքենսյանը, հայոց լեզվի ուղղագրական համակարգերի հանդադրան խնդիրն է բննարկել Պ. Դորանյանը և ազգային անվանության դիրքերից, Զայ Ենեթեցու միասնության խնդրին է անդրադարձել Հ. Ռովիաննիսյանը սփյուռքի անվանության տեսակետից, Ֆինչ Արմեն Սանվելյանը Ռամկավար Ազատական կրթական կուսակցության օրինակով փորձել է Զայաստան-Սփյուռք բազմակարծության եւ հավասարակշռության ժուրց լուծումներ առաջարկել. Ա. Եգանյանը Զայաստանի եւ ամերիկահայ լրբինգային կառույցների համագործակցության հետանկարներն է բացահայտել, իսկ Բ. Պողոսյանը եւ Ա. Ավագյանը առանձին հոդվածներով ԱՄՆ հրեական լրբիի փորձն ու ներուժն են բնարկել Խորայի անվանության եւ, հարակցարա, ննանօրինակ ներուժի ստեղծումը համահյկական ժահերին ծառայեցնելու տեսակետից:

Այս վերջին՝ հրեական լորբիի եւ ավելի լայն՝ հրեական սփյուռքի կազմակերպական նողենին եւ հայկական իրականության մեջ դրա կիրառման հնարավորությանը են անդրադարձել ժողովածովի ամենածրագրային երկու հոդվածները։ Դրանցից առաջինը դատկանում է գեներալ-մայոր Յայկ Թորանցանի գրչին («ՀՀ-Սփյուռք երկխոսության ռազմավարության ուղղմանը»), իսկ երկրորդի հեղինակն է հայսմի արեւելագետ, սփյուռքի հետ համագործակցության մեջ փորձ ունեցող բաղադրագետ մրոֆ. Նիկոլայ Յովկիաննիսյանը («Հայաստան-Սփյուռք ինստիտուտի ռազմավարական ուղղմանը»)։

Ժողովածում, որտեղ նօված է, թե ինչո՞ւ
նակների կարծիքը միշտ չէ, որ համընկնում է
խմբագրության տևակետների հետ, հյուրն-
կալվել են նաև սիյուժեակայ երեք փորձա-
գետների՝ Ժողոված Զարիֆյանի, Ասդես Զո-
չիկյանի եւ Ստեփան Աստուրյանի հողված-
ները, որոնցից առաջին Երկուսը գրեթե
ստպահի կերպով ներկայացնում են ամերի-
կահայ լորրի ծագումնաբանությունը, կա-
ռուցվածն ու գործունեության մեթոդոլո-
գիան, իսկ Երրորդը խոսում է Սիյուժի հայ
բաղաբական կուսակցությունների հետ Քա-
յաստանի կառավարության գործունեությու-
նու համակարգության հերանքարների ուժու-

Այս ինձանգակողը լուրջանգաւայր չեւց։
Ի դեմս գրախոսվող ծողովածովի, մենք
գործ ունեն լուրջ, հնարավորինս գիտական
ու մասնագիտական մոտեցմանը գրված
հոդվածների հետ, որոնք առավել խորու-
թյանք ենսականութեն բնարկում են գործ-
նական հարցեր։ Դոդվածների մեծ մասի
համար ենսաբանական բնարկման դաշտ
է հանրության արագակական ամերիկա-

Կածում ընդարձակ անդրադառնումներ կան այս կազմակերպության լոքիստական գործունեության մասին եւ իրավացի հաստումներ, թե ի հակառակություն մեր մյուս լոքիստական կազմակերպության՝ ՀՅԴ Դայդաշի գրասենյակի, որը հանդիս է զայխութեան ցանցային կառույց՝ *swarptər* բաղաբերում գործող իր ճյուս գրասենյակմեռով, ԱՐԴ-ն գործում է անհասականությունների դեկավարությամբ, որոնք առավել անուր կաղերունեն ԱԱԾ-ի դեժարարութարության հետ եւ ընդհանրամեսն լոյալ դիրք ՀՀ իշխանությունների նկատմամբ:

Ես չփեթեմ Հայոց համազգային շարժման գլխավոր հիմնադիրների մտքուն գոնե սկզբ-նամեն կա՞ր համահայկական կառույցի գաղափարը, սակայն դատելով հետագայում ՀՀ-ի մեկուսի ու մեկուսաղաւ գործու-նելությունից ու մանավանդ նրա առաջնոր-դի՝ հայությանը երկու դասի՝ նարինջ ու տող-ների եւ նարինջ չտողների բաժանելու հ-մասուն կեցվածից, այդ կազմակերպու-թյունը հայությանը միավորելու նոյաւակ չուներ եւ հետեւարա ի վերոց վերածվեց սովորական կուսակցության:

Ողբես համահայկական նախաձեռնության փորձ լեթ է և հաշվի առնել նաեւ Արա Արքահամայնք գլխավորությանը 2001-ին Մոսկվայում Հայերի համաշխարհային կոնֆերանսի ստեղծումը, որը ուսափելի հաջողություն է արձանագրել առայժմ նիսայն Ռուսաստանի տարածում, առավելաքար նոյնանալով ու նույնացվելով Ռուսաստանի հայերի միության արդյունավետ գործունեության հետ։ Զուգահեռաքար, այժմ Մոսկվայում «Արեմահայերի խորհրդարան» ստեղծելու ըստ ինձ ուսումնական փորձ է կատարում Կարեն Միքայելյանի գլխավորությանը գործող նմբակը եւ նոյնիսկ հավաներ կազմակերպում Կիլրոսում, Մոսկվայում եւ այլուր։

Այս բոլոր օրինակների թվականումը ցուցանում է մի կարեւոր բան՝ միշտ առկա է համասփյուռքյան եւ համահայկական կառուց ստեղծելով գաղափարը: Հասմնացել է հայության ցիրուցան ուժերն ու գործունեությունը հաճակարգելու դահը: Գրախոսվող ժողովածուի երեւան գալը, ինչպես նաև, մյուս կողմից, «Նորավան» գիտակրթական հիմնադրամի եւ Սփյուռքի նախարարության ջանքերով հայության սարքեր հասվածների ու խնդիրների շուրջ վերջին երկու տարիներին լոյս տեսնող զանազան ուսումնասիրությունները, ավելին՝ ՀՀ Սփյուռքի նախարարության ստեղծումն ինքնին աղացոյցն են այդ գաղափարի այժմեականության:

Պատահական չէ, որ հենց վերջերս, նույնականացնելու ընթացքում հայտնաբերվել է առաջին անգամ Հայաստանում պատճենահանությունը:

ՍԵԽԱՅԻՆԿԱԿԱՆ այդ մոտեցման փոխարժեն գրախոսվող հավելվածում գեներալ Ղայկ Ողթանցյանն իր «Համաշխարհային հայության համակարգի բայցաման սպառնալիքի հաղթահարման ուղիները» հոդվածում առաջարկում է ներկայացուցչական ժողովի գաղափարը, որի արդյունքում կստեղծվի «Համաշխարհային հայության գլխավոր կազմակերպությունների նախագահների համաշխարհային կոնգրես՝ Հայաստանի Հանրապետության նախագահի նախագահությամբ»: Այլ խոսով՝ հեճական մոդելին մոտ մի կառուց, որի խնդիրն է լինելու աղափառությունը սփյուռքահայության եւ հայկական ղետականության անվտանգությունը, հաղթահարել առկա խոչընդուները եւ սպառնալիքները, համայն հայության զաները ծառացնել ի շահ հայության եւ հայկական ղետականության:

Հիշյալ մոռելին, բայց ոչ զաղափարհն, որուածես հակադրվում է դրոֆ. Նիկոլայ Շովհաննիսյանն իր նոյյալ հոդվածում, հաստատելով, որ «Հայոց սփյուռքը, ի տարբերություն հետականի, երեք իր առջև հայկական դեռություն ստեղծելու խնդիր չի դրել ու չէր էլ կարող դնել, որի դարագայում նա Հայաստան-Սփյուռք ըղբայում ծեր կրերեր գերակա դերակատարում»: Փոխարեն նա առաջարկում է առավել զգուշաւոր տարբերակ՝ Հայաստան-Սփյուռք երկխոսություն, որտեղ Հայաստանը մերկայացված կլինի ՀՀ նախագահի կողմից, որը կիրավիրի այդ ժողովը, իսկ Սփյուռքը՝ իր կայացած կազմակերպությունների ու կառույցների ներկայացուցիչների միջոցով: Նման երկխոսության զիսավոր խնդիրները կլինեն՝ ա) Հայաստանը հայտարարել ամենայն հայոց դեռությունն եւ բ) ստեղծել «Հայաստանի եւ Սփյուռքի հարաբերությունը հաճադրող համատեղ նարմին» կամ «Հայաստան-Սփյուռք խորհրդատու մարմին», որը կգրի որդես անցումային կառույց, մինչեւ որ նախադրյալներ ստեղծվեն Հայաստան-Սփյուռք համահայկական մօսական մարմին որպատճան հայնակ:

Կան սարմի գոյառնան հանար:

Վերուարադյալից, ինչըեւ օաեւ հավելվածի մյուս նյութերում արծարձված խնդիրներից եւ առաջարկություններից երեւում է, որ աշխոսվ, խորը, գիտական ու հանադարդական բնարկումների դաշը հասունացել է հայ իրականության մեջ, հասունացել է դաշը «ուղեղները փոթորկելու» ի խնդիր համահյական կառուցի ստեղծման, Եւ ՀՀ դաշտանության նախարարության ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտի սույն նախաձեռնությունը ողջունելի է ամեն ժամակականությունում:

